

I. [STATUTUM EXACTIONUM PERSONALIUM]

Johannes Albertus Dei gratia Rex Poloniae, Supremus Dux Lithwaniae, Russiae, Prussiaeque^a dominus et haeres. Universis et singulis praelatis spiritualibus et saecularibus, palatinis, castellanis, capitaneis, burgrabiis, terrigenis, proconsulibus, consulibus, advocatis, scultetis, terrarum, civitatum, oppidorum, villarum aliorumque locorum communitatibus, incolis, tabernatoribus ac cuiuslibet status hominibus, in Regno Nostro ubilibet existentibus, ad quos praesentes pervenerint, sincere, devote et fidelibus dilectis, favorem et gratiam. Reverendissimi et reverendi in Christo patres, domini ac magnifici generosi nobiles, famosi, circumspecti et providi, sincere, devote et fideles dilecti. In praesenti generali conventu, dum cum universis praelatis, baronibus et terrarum nuntiis pensitarem super reipublicae statu eiusdemque eventu, extunc revolutis hiis, quae omni ex parte vel incumbunt vel imminant nobis, quaeque vos non latent universos, eo tandem communi consensu ventum est, ut pro libertate et fide ac summo reipublicae periculo salvandis, pro quibus pendebat et pendet nunc omnis deliberatio, Nos ipsos absque ullo personarum status et sexus utriusque indulto commodemus; quapropter ad relevandum reipublicae statum, iam fere in praecipitium ruentem, decretum est, ut exactiones personales atque locales infrascriptas quaelibet persona, cuiuscumque status, dignitatis, gradus, ordinis, praeceminentiae et conditionis existat; regnum inhabitans nostrum, hac vice duntaxat exolvat ordine infrascripto:

In primis, de qualibet villa una marca pecuniarum currentium in Regno pro una vice exigatur. Item in villis ab uno quolibet capite humano vivente grossus unus solvi debeat, personis dominorum locorum marcam a villa solventium exclusis, sed uxores pueri et familia ipsorum utriusque sexus et cuiuslibet aetatis a personis per grossum unum solvere teneantur. Item in civitatibus et oppidis exactio per duos grossos a marca secundum consuetudinem antiquam solvenda exigendaque erit, prout solvi et exigi debeat, et insuper ab uxore pueris et familia per grossum unum a capite quolibet exigatur; ille tamen vel illa, qui exactionem civilem duorum videlicet grossorum solvet a suo capite, grossum dare non teneatur. Praeterea in eisdem civitatibus et oppidis a qualibet persona non habente aliquid, a quo exactionaret, atque ad exactoris solutionem non pertinente, de consuetudine et ut hii interrogantur esse servi, laboratores, socii artificiorum, medici, clerici, begvidae, mixtati et reliqui vagi absque officiis domiciliis et serviciis viventes, per unum grossum pro una vice contribuent. Mulieres tamen prostitutae grossum septimanatim solvant. Item de Judeis quilibet hospes a suo capite florenum, ab uxore vero et aliis personis, videlicet pueris et familiaribus, quotquot habet, per duodecim grossos a singulis capitibus exsolvat. Item molendinatores braseorum in civitatibus exactionem solvent iuxta consuetudinem et taxam antiquam et personalem, sic ut supra de civibus scribitur.

Item de molendinis in civitatibus, oppidis et villis existentibus, quae domini locorum possident et fiunt molendinatores manuales, tum modo^b per unum grossum personae in illis existentes solvent. Item in molendinis, quae *valny* dicuntur, a rota per unum fertonem solvent et personalem exactionem, sic ut supra, excluso solo ipso hospite fertonem solvente. Item molendina villarum aquatica personalem tantum^c solvant exactionem. Item molendinatores ventiles per sex grossos et personalem sic ut supra exactionem solvent. Item molendina *coneczny* in oppidis a rota per sex grossos et personalem solvent exactionem sicut supra. Item *folusch* unum fertonem pro exactione solvat et personalem sicut supra. Item *sarre* a rota fertonem unum et personalem sic ut supra. Item molendina ferrum seu instrumenta ferrea cudentia a quolibet saxo per fertonem et personalem sic ut supra. Item minatores a qualibet minera per unam marcam et personalem sicut supra. Item in zuppis officiales maiores per unam marcam, officiales minores per mediam marcam, officiales infimi per duodecim grossos et a personis sicut supra, sic videlicet, si uxores pueros et familiam habuerint, ab illis personalem contribuant solutionem. Item in fodinis montium siccorum cuiuslibet metalli et colorum minerarum atque in lapidicinis, domini montium alias *gwarkowie* exactionem solvant et singulariter a personis tributum dent. Item Valachi a quolibet centenario ovium medium florenum et a personis ut supra.

^a Prussiae MK.

^b tantummodo MK.

^c tantummodo MK.

Item feneratores et usurarii, qui per usuram lucrantur et census percipiunt, quae lucra et census interrogantur ultra summam capitalem, percepta atque percepti medietatem lucrorum et censuum huiusmodi ad communem republicae salutem contribuant. Item familiares dominorum et nobilium utriusque sexus et cuiuscunque aetatis per unum grossum; sed si marcam seu marcas a villis exsolvent, extunc a personis propriis tributum personale non solvent, quod tamen ipsorum uxores pueri et famuli solvent. Item pauperes terrigenae de villis, quas invicem possident, unam marcam solvant, quotquot in una villa essent, et specialiter a personis ut supra. Item sculteti et advocati in villis per unum fertonem et specialiter a personis ut supra. Item in civitatibus et oppidis advocati per unam marcam, et specialiter a personis ut supra.

Eas autem exactiones, de consilio quo supra, decernimus et statuimus de civitatibus, villis, oppidis, locis et personis spiritualibus et saecularibus solvendas, nullis locis atque personis exceptis, nostris etiam regalibus bonis inclusis. Ad quas quidem exactiones colligendas specialiter consiliarios nostros, et specialiter exactores terrarum spirituales seu terrestres ...^d tanquam terris ipsis omnibus generales, specialem vero exactorem in terra videlicet ...^d consilio quo supra mediante deputavimus et deputamus. Quocirca vobis supradictis spiritualibus et saecularibus subditis nostris ubilibet in regno nostro constitutis, de quibus fit sermo in praemissis, mandamus districtius, ut exactiones praedictas de terra ...^d in manibus praedicti ...^d per ipsum requisiti, solvere teneamini integre hinc ad medium quadragesimae. Vos vero exactores generales terrarum Maioris Poloniae, sicut in aliis terris Maioris Poloniae facturi estis, sic etiam in ipsa terra ...^d exactiones praedictas ab ipso ...^d tollere debeatis, rationem ab eo sufficientem recepturi et quittaturi eundem de perceptis, de quibus tu ipse ...^d illis respondere debeas, existens requisitus. Quicquid demum collegeritis vos palatini et castellani, in manus magnifici Petri de Curozwianki castellani Sandomiriensis et thesaurarii Regni Nostri sincere dilecti porrigatis, quietantias ab eo recepturi. Et ut praesens statutum ad omnium, quorum interest, notitiam deveniat celerius, mandamus, quatenus vos locorum capitanei mox praesentibus visis in locis civitatum et oppidorum proclamari mandetis omnibus subditis nostris supradictis, ut exactiones ipsas hinc ad^e terminum suprascriptum exsolvant; te qui solutionem interim impendere neglexerint, illos per impignorationes post medium quadragesimae fiendas et in talibus consuetas fieri, ad solutionem ad patricionemque praesentium decreti et statuti communis compellatis, aliter non faciendo pro gratia nostra. Datum in conventionem Piotrkoviensi generali etc. Dominus Rex per se.

II. STATUTUM CZOPOWE^a

Johannes Albertus etc.^b Universis et singulis praelatis spiritualibus et saecularibus, palatinis^c, castellanis, capitaneis, burgrabiis, terrigenis, proconsulibus, consulibus, advocatis, scultetis, terrarum, civitatum, oppidorum, villarum, aliorumque locorum^d communitatibus, incolis^d, tabernatoribus^e, cuiuslibet status atque utriusque sexus^f hominibus in regno nostro ubilibet existentibus^g, ad quos praesentes pervenerint, sincere, devote et fidelibus dilectis favorem et gratiam. Reverendissimi et reverendi in Christo patres domini^h ac magnifici, generosi, nobiles, famosi, circumspecti et providi, sincere, devote etⁱ fideles dilecti. In praesenti generali conventu dum cum universis [dominis] praelatis, baronibus et terrarum nuntiis pensitarem super reipublicae^j statu extunc revolutis^j his, que omni ex parte incumbunt vel imminet nobis queque vos non latent universos, eo tandem communi consensu ventum est, ut pro libertate et fide

^d *Pozostawiono wolne miejsce dla późniejszego wypełnienia nazwisk poborców i nazw ziem.*

^e *et MK.*

^a *W MK2 tekst ten nie ma tytułu. Inną, znacznie późniejszą ręką (być może nawet z XIX w.) dopisano: Universale de braxanda cerevisia v.p.*

^b *Tych trzech wyrazów brak w MK2.*

^c *ac palatinis MK2.*

^{d-d} *incolis ac communitatibus MK2.*

^e *Brak w MK2.*

^f *Trzy ostatnie wyrazy dodane zostały za MK2; w MK1 ich brak.*

^g *consistentibus MK2.*

^h *Brak w MK2.*

ⁱ *Brak w MK2.*

^{j-j} *statu eiusdemque eventibus extunc revolutis MK2.*